

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 1 / 7
---	---	--	--------------------------------------

Çevre Yönetim Sistemi Nedir?

Çevre Yönetimi`nin uygulanması ve sürekliliğin sağlanması için gerekli;

- *Organize olmuş bir yönetim yapısı,
- *Sorumlulukların belirlenmesi,
- *Yöntemleri belirlenmesi,
- *Uygulamalar ve neticeler,
- İşletmeler ve Kaynaklar bir bütündür.

Çevre Yönetimi Nedir?

Çevre politikasını

- a)Belirleyen,
- b)Uygulayan,
- c)Geliştiren,
- d)Yeniden değerlendiren,
- e)Devamlılığını sağlayan genel yönetim işlevlerinin bir bütünüdür.

Çevresel Yönetim Sistemi Standartlar Serisi

[ISO/IEC Guide 66:1999](#) : Çevresel Yönetim Sistemlerinin (EMS)

Değerlendirilmesini ve Sertifikasyonunu / Kayıt Altına Alma İşlemini

Gerçekleştiren Kuruluşlar İçin Genel Şartlar

[ISO 14001:1996](#) : Çevresel Yönetim Sistemleri – Kullanım Kılavuzu ve Şartlar

[ISO 14004:1996](#) : Çevresel Yönetim Sistemleri – İlkeler, Sistemler ve Destek Teknikleri İçin Genel Kılavuz

[ISO 14015:2001](#) : Çevresel Yönetim – Organizasyonların ve Sahaların Çevresel Değerlendirmesi (EASO)

[ISO 14031:1999](#) : Çevresel Yönetim – Çevresel Performans Değerlendirmesi -- Kılavuz

[ISO/TR 14032:1999](#) : Çevresel Yönetim – Çevresel Performans Değerlendirme Örnekleri (EPE)

[ISO 14040:1997](#) : Çevresel Yönetim – Ömür Çevrimi Değerlendirmesi – İlkeler ve Temeller

[ISO 14041:1998](#) : Çevresel Yönetim -- Ömür Çevrimi Değerlendirmesi – Amaç ve Kapsam Tanımı ve Envanter Analizi

[ISO 14042:2000](#) : Çevresel Yönetim -- Ömür Çevrimi Değerlendirmesi – Ömür Çevrimi Etki Değerlendirmesi

[ISO 14043:2000](#) : Çevresel Yönetim -- Ömür Çevrimi Değerlendirmesi – Ömür Çevrimi Tanımlama

[ISO/TR 14047:2003](#) : Çevresel Yönetim -- Ömür Çevrimi Etki Değerlendirmesi – ISO 14042'nin Uygulama Örnekleri

[ISO/TR 14049:2000](#) : Çevresel Yönetim -- Ömür Çevrimi Değerlendirmesi – Amaç ve Kapsam Tanımı ve Envanter Analizi İçin ISO 14041'in Uygulama Örnekleri

[ISO 14050:2002](#) : Çevresel Yönetim -- Sözlük

[ISO/TR 14061:1998](#) : ISO 14001 ve ISO 14004 Çevresel Yönetim Sistem Standartlarının Kullanımında Ormanlık Organizasyonlarına Bilgi Desteği

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 2 / 7
---	---	--	--------------------------------------

[ISO/TR 14062:2002](#) : Çevresel Yönetim – Çevresel Kriterlerin Ürün Tasarım ve Geliştirilmesine Entegrasyonu
[ISO 19011:2002](#) : Kalite ve / veya Çevresel Yönetim Sistemlerinin Denetimi

Geleceğin Çevresel Standartı

Daha önce ISO-9000 içinde ele alınması düşünülen bu standartın incelemeler sırasında o kadar geniş bir yer kapsadığı görüldü ki; şimdi tek başına ele alınıyor. Kısa bir süre sonra bütün ISO 9000 serisi ISO 14000`in bir parçası haline gelecek olduğu düşünülmektedir.

Uluslararası Global Ticaret Mekanizmasının Bir Parçası ISO 14000

ISO Teknik Komitesi (ISO/TC.207) ISO 14000 standartları ile ilgili ilk toplantısını 1993 yılında Kanada`da, ikinci toplantısını 1994 yılında Avustralya`da, üçüncü toplantısını da 1995`te Norveç`te yapmış ve bu standartların son şekli 1996`da yayınlanmıştır.

ISO 14000 Standartları; kuruluşların sadece çevresel performanslarını yükseltmekle kalmayıp ticari performanslarını da geliştirmektedir.

Çevre Yönetim Sistemi (ISO 14000) standardını rehber kabul eden kuruluşların ticari ilişkileri için uluslararası bir pasaport niteliği taşımaktadır.

ISO 14001'in Maddeleri

4.1 Genel Şart

Kuruluş, bu standardın şartlarını yerine getiren bir Çevre Yönetim Sistemi (ÇYS) kurup sürdürmelidir.

4.2 Çevre Politikası

Üst yönetim, çevre yönetim politikasını tanımlamalı ve duyurmalıdır. (Örneğin, bu politika, kuruluşun çevre mevzuatına uyacağına dair taahhüdü içermelidir.)

Çevre politikasının tespiti aşamasında, bir durum değerlendirmesi yaparak, mevcut çevre koşulları belirlenmeli ve kuruluşun çevreye etkileri derecelendirilmelidir.

4.3 Planlama

Kuruluş, çevre üzerinde önemli etkileri olan faaliyet, ürün ve hizmetlerini tayin ederek, bunların çevre boyutlarını belirlemelidir. (Çevre Eylem Planı)

Yine aynı şekilde, kuruluş, uymakla yükümlü olduğu çevre mevzuatına ait şartları tayin etmeli ve nasıl yerine getireceğini belirlemelidir.

Kuruluş, her görev ve düzey için çevre amaç ve hedeflerini belirlemelidir. Amaç ve hedefler belirlenirken, kuruluşun mali ve teknolojik imkanları göz önünde bulundurulmalıdır.

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 3 / 7
---	---	--	--------------------------------------

Kuruluş, amaç ve hedeflerini gerçekleştirmek üzere, bir Çevre Yönetim Programı hazırlamalıdır.

4.4 Uygulama ve İşlem

Planlamayı takiben, sıra artık uygun bir alt yapının oluşturulmasına gelmiştir. Örneğin; Çevre yönetiminin etkinliğini sağlamak üzere, görev, yetki ve sorumluluklar tanımlanmalı ve ilgililere duyurulmalıdır.

Kuruluş, eğitim ihtiyaçlarını belirlemeli ve çevre üzerinde önemli etkileri olan kişileri eğitime tabi tutmalıdır.

ÇYS ve çevre boyutları açısından, kuruluş içi ve dışı iletişimin sağlıklı yürümesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Bu standarda uygun olarak kurulan çevre yönetim sistemi, dokümante edilmiş halde yürütülmelidir. ÇYS'nin uygulanması kapsamında, önemli çevresel etkileri olan teknik ve yönetsel süreç ve işlemler dikkatle izlenmeli ve irdelenmelidir. Böylece ÇYS'yi olumsuz etkileyebilecek nedenler ortaya çıkarılmalı ve düzeltici önlemlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.

Kuruluş, kaza ve acil hallere karşı acil durum hazırlığı yapmalıdır.

4.5 Kontrol ve Düzeltici Faaliyet

Kuruluş, çevre üzerinde önemli etkileri olan faaliyet ve işlemleri izlemeli ve ölçmelidir.

Ölçme cihazları kalibre edilmelidir.

Çevre kayıtları belirli bir süre muhafaza edilerek saklanmalıdır.

Çevre Yönetim Sistemi'nin planlanan düzenlemelere uygunluğu, iç tetkikler yoluyla tespit edilmelidir.

4.6 Yönetimce Yürütülen Gözden Geçirme

Kuruluşun üst yönetimi, uygunluğun, yeterliğin ve etkinliğin sürekliliğini güvence altına almak için ÇYS'ni belirli aralarla gözden geçirmelidir.

ISO 14001-ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ KURULUMU VE İŞLETİMİ

Çevre risk ve fırsatlarının daha sistematik ve verimli biçimde yönetilmesi, Çevre Yönetim Sistemi aracılığıyla olur.

Çevre Riski

Kirlenici özelliği bulunan ürün, halkın ve çalışanların hastalanması veya yaralanmasına veya bir kirlilik yaratmasından dolayı, dış pazarlarda kabul görmemesine ve kuruluşun ulusal ve uluslararası pazarlarda saygınlık kaybetmesine neden olmasıdır.

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 4 / 7
---	---	--	--------------------------------------

Çevre Fırsatları

Kirliliği azaltarak veya atıkları geri çevirerek enerji ve kaynak tüketiminin azaltılması ve böylelikle üretim maliyetlerinin düşürülmesi ya da ürünün çevreye duyarlı şartları öne süren pazarlara satışı çevresel bir fırsat olabilir.

Çevre Yönetim Sisteminin Yararları

- Organizasyon ile ilgili çevre yön, etki ve risklerinin belirlenmesi ve kontrolü,
- Çevre politika, amaç ve hedeflerinin başarılması, çevre yasalarına uyum,
- Kuruluşun gelecekteki çevre sorumluluklarına yaklaşımına rehber olacak temel prensiplerin tanımlanması,
- Fayda ve maliyetin dengelenmesi gözönünde bulundurularak kısa, orta ve uzun vadeli çevre başarı hedeflerinin belirlenmesi,
- Hedeflerin başarısı için kaynakların ve kullanım sorumluluklarının belirlenmesi,
- Tüm çalışanların kuruluşun çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltıcı ya da ortadan kaldıracı yönde davranmasını güvence altına almak için görev, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi ve dökümanente edilmesi,
- Organizasyonda tüm bunların bildirilmesi ve çalışanların sorumluluklarını etkin olarak yerine getirmesi için eğitimi,
- Başarı derecesinin daha önceden belirlenmiş standart ve hedeflere göre ölçümü, gerekliyse geliştirilmesi.

Çevre Yönetim Sistemi

Çevre Yönetim Sistemi, çevre yönetimine sistemli bir yaklaşımı gerektirir. Kuruluşlar, belirlenen çevre yönlerinin kaynak teşkil ettiği hedef ve amaçları başarmak ve iyileştirmelerde bulunabilmek amacıyla çevre risk ve fırsatlarına sistematik yaklaşımlarda bulunurlar.

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİNİN YAPISI

Çevre Yönetim Sistemi, ISO 9000 Kalite Güvence Sistemi'nin Deming modeli ile paralellik gösterir. Bu model kuruluşların faaliyetlerini 4 evreye ayırır:

1. Planlama Evresi: Kuruluşun bütün amaç ve hedefleri belirlenir, uygulama yöntemleri geliştirilir.
2. Yap (faaliyet evresi) : Plan uygulanır ve üzerinde anlaşılacak önlemler kuruluşun hedefleri doğrultusunda alınır.
3. Kontrol Et (değerlendirme evresi) : Plan dahilindeki faaliyetler etkinlik ve yeterlilik açısından kontrol edilip, sonuçlar planla karşılaştırılır.
4. İyileştirme (düzeltici faaliyet evresi) : Belirlenen eksiklikler giderilir, değişen koşullara göre plan revize edilebilir, prosedürler gerekli olduğu şekilde yapılandırılır.

ÖN GÖZDEN GEÇİRME

Kuruluşun mevcut durumunun ortaya konulmasıdır.

Ön gözden geçirme aşağıdaki aşamalardan oluşur:

- 1.Çevre boyutlarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi
- 2.Mevcut yönetim uygulamaları ve prosedürlerin belirlenmesi
- 3.Daha önceki çevresel kazalar, olaylar, cezalar
- 4.Yasal ve düzenleyici şartlar

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 5 / 7
---	---	--	--------------------------------------

Ön Gözden Geçirmenin Avantajları:

- Çevre Yönetim Sistemi için temel oluşturur.
- Önemli risk alanlarının ve önceliklerinin belirlenmesine olanak sağlar.
- Potansiyel problemleri daha net gösterir ve bu problemlerin önlenmesine yardımcı olacak bilgiyi sağlar.
- Mevcut ve gelecekte olabilecek yasal şartları belirler.

ÇEVRE POLİTİKASI

Çevre politikası,

- Taahhütlerin kamuoyuna beyanı
- Üst yönetim desteğinin açık delili
- Geniş kapsamlı çalışmaları içermesi
- Genellikle uzun süreli doküman

olmasından dolayı önemlidir.

Çevre Politikası kuruluşun toplam iş stratejisinin içine entegre edilmeli, diğer politikalarla uyumlu olmalıdır (kalite, sağlık ve güvenlik gibi.) Bu yüzden en üst düzeylerde başlatılmalı, geliştirilmeli ve desteklenmelidir.

ÇEVRE YÖNETİM PROGRAMI

Çevre yönetim programının gelişim aşamaları

1. Önceliklerin Belirlenmesi ve Analizi

Yüksek dereceli öncelik:

- Mevzuat gereksinimlerine uygunsuzluğa sebep olan zayıf noktalar
- Çevre kirliliği için yüksek riske sebep olan zayıf noktalar.

Orta dereceli öncelik:

- Politikaya majör uygunsuzluk
- Önemli bir iş fırsatına uygunsuzluk
- Çevre Yönetim Sistemine majör uygunsuzluk

Düşük dereceli öncelik:

- Çevre Yönetim Sistemine minör uygunsuzluk

2. Amaç ve Hedeflerin Belirlenmesi

Amaçlar ve Hedefler:

- Özellikle öncelikli alanlarda risk ve riayetsizliğin azaltılması üzerine yoğunlaştırılmalıdır.
- Talep edici olmalıdır.
- Sürekli iyileştirme için taahhüt gösterilmelidir.
- Uygulanabildiği durumlarda sayısal olmalıdır.
- Kesin sınır değerleri belirlemelidir.

3. Çevre Yönetim Programı

Çevre Yönetim Programı, kuruluşun önceliklerini belirleyen dinamik bir plandır.

- Faaliyet basamaklarını belirler.
- Programları oluşturur.
- İnsan ve finans kaynağı sağlar.
- Bireysel ve grup sorumluluklarını belirler.
- Termin belirler.

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 6 / 7
---	---	--	--------------------------------------

4. Fayda Maliyet Analizi:

Aşağıdaki hususlar dikkate alınarak, seçenekler arasından bir ya da birden fazla seçim yapılabilir.

- Kuruluşun özel çözümler için çaba sarfedip sarfetmediği
- Kısa/uzun vadeli iyileştirmelerin başarıyla sonuçlanıp sonuçlanmayacağı ve tasarlanan öncelikle, nasıl bir ilişkide olacağı
- İnsan kaynakları ve yetenekleri açısından seçeneğin pratik ve uygulanabilir olup olmadığı
- Seçeneğin kuruluşun genel iş stratejisi ile uyumlu olup olmadığı

SORUMLULUKLAR

Organizasyon Şeması

Organizasyon şeması yapının tanımlanması için gereklidir. Amaç, yeni düzenlemeler ya da haberleşme kanalları yaratmak değil, mevcut yapıyı yansıtmaktır. Bu yolla çevresel faaliyetler ekstra olarak görülmekten çok, işin bir parçası olur.

Sorumluluklarda Temel Yaklaşımlar

- Uygun nitelikte ve deneyimli personelin yetkilendirilmesi
- Her birey için sorumluluk ve yetki sınırlarının belirtilmesi
- Bireyler ve birimler için, çevre fonksiyonlarının rol ve pozisyonlarının belirlenmesi
- İlgili personele bu gereklerin iletilmesi

Bunların dışında ayrıca aşağıdaki başlıklar altında da sorumluluklar mevcuttur:

- Üst Yönetimin Sorumlulukları
- Çevre Yönetim Temsilcisinin Sorumlulukları
- Müdürler
- Tüm Çalışanlar

ÇEVRE PROSEDÜRLERİ

Kuruluş, kaynakların seçiminden, çalışma sistemlerinin tasarımından ve uygulanmasından, ürünlerin ve servislerin tasarımına ve dağıtımına, atıkların kontrol ve bertaraf edilmesine kadar olan çevrimdeki faaliyetleri kontrol edecek uygun prosedürleri oluşturmalıdır.

Prosedürler, kuruluşun faaliyetleri ile ilgili olarak, çevre üzerinde etkisi olan veya olabilecek tüm faaliyetleri kapsamalıdır.

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİNİN TETKİKİ

Bir kuruluşun çevre yönetim sisteminin, çevre yönetim sistemi denetim kriterlerine uyup uymadığını tesbit etmek için gerekli bilgilerin tarafsız bir şekilde toplanması, değerlendirilmesi ile bu işlemin sonuçlarının müşteriye sunulmasını içeren sistematik ve belge haline getirilmiş bir doğrulama işlemidir.

EĞİTİM

Eğitimler

- Küresel ve kuruluşun operasyonları ile ilgili çevre konuları hakkında temel bilgi sağlamalı,
- Faaliyetlerinin, kuruluşun tüm çevre performansını nasıl etkileyebileceğinin iyi anlaşılması sağlamalı,

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------

	ISO 14000:1996 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ	Doküman No Tarih Revizyon Sayfa	KTP 0004 31.05.2004 A 7 / 7
---	---	--	--------------------------------------

- Kuruluşun Çevre Politikası ve programı hakkında olmalıdır. Geçici, kalıcı, yeni personel ve sahada çalışan taşeronlar da dahil olmak üzere tüm çalışanlar yararlanır. Her bireyin bu girişimi anlaması, onlar için ne ifade ettiğini fark etmesi ve politika ile programın kuruluş için önemini kavraması önemlidir.

YÖNETİMİN GÖZDEN GEÇİRMESİ

Kuruluş yönetimi, çevre yönetim sisteminin uygunluk ve etkinliğini sürdürebilmesi için sistemi belirlenmiş aralıklarla gözden geçirmelidir. Gözden geçirmenin sonuçları, amaç ve hedeflerin veya politikanın revizyonu için öneriler içerebilir. Bu sürekli gelişim için önemli bir fırsattır.

HAZIRLAYAN	KONTROL	ONAY
------------	---------	------